

Tre reformer som ger ökad produktivitet

LO-ekonomerna presenterar i dag rapporten "Varför är BNP per capita 94 000 kronor under trend?". Rapporten visar att Sverige har haft en låg produktivitetstillväxt och en mycket svag ekonomisk utveckling sedan finanskrisen. 2014 var BNP per svensk lönare, i fasta priser, än nivån 2007.

Om utvecklingen åren 2008 till 2014 hade följt den tidigare trenden så hade varje svensk haft en genomsnittlig ekonomisk produktion som var 94 000 kronor högre än det faktiska utfallet. Man kan tala om sju förlorade år.

Om man studerar BNP i relation till befolkningen så kan vi konstatera att BNP i genomsnitt växte med 3 procent under åren 1995 till 2007. Tillväxten drevs i huvudsak av ökad produktivitet.

Under slutet av 2008 och början på 2009 genomgick Sverige en djup ekonomisk kris. BNP sjönk kraftigt men återhämtade sig under 2010. Men de följande åren har tillväxten utvecklats mycket blygsamt samtidigt som befolkningen i Sverige ökat med omkring 500 000 personer. 2008 till 2014 växte antalet arbetade timmar i den samlade ekonomin i ungefär samma takt som tidigare period. Den svaga utvecklingen av BNP förklaras i stället i huvudsak av att produktivitetstillväxten under perioden var nära noll.

Den svaga ekonomiska utvecklingen i Sverige visar att den ekonomiska politiken behöver fokusera på åtgärder som ökar antalet arbetade timmar såväl som åtgärder som höjer arbetsproduktiviteten. Vi ser tre reformer som särskilt viktiga att lyfta fram:

► **Skattereform:** Sverige har ett skattesystem som i flera delar gynnar improduktiva investeringar och låg produktivitet. Sverige behöver en bred skattereform som hanterar de omfattande bristerna.

► **Utbildning:** Löntagare med låg utbildning har mycket större risk för arbetslöshet än de med en högre utbildning. Ökade insatser för utbildning och kompetens kan motiveras från ett produktivitetssperspektiv. Två centrala reformområden bör vara att förbättra resultaten i den svenska grundskolan samt höja kvaliteten i den yrkesinriktade gymnasieutbildningen.

► **Ökad efterfrågan:** Den ekonomiska doktrin som har varit rådande i Europa från 2010 med krav på snabb budgetkonsolidering har förvärrat Europas ekonomiska problem. Länder med låg statskuld och stora bytesbalansöverskott har inte tagit sitt ansvar. Den svaga ekonomiska utvecklingen i Europa har pressat ned produktionen också i Sverige. Situationen har dessutom förvärrats av en felaktig penningpolitik och en alltför stram finanspolitik. En central reform för att främja tillväxten är en samlad politik för högre efterfrågan i ekonomin.

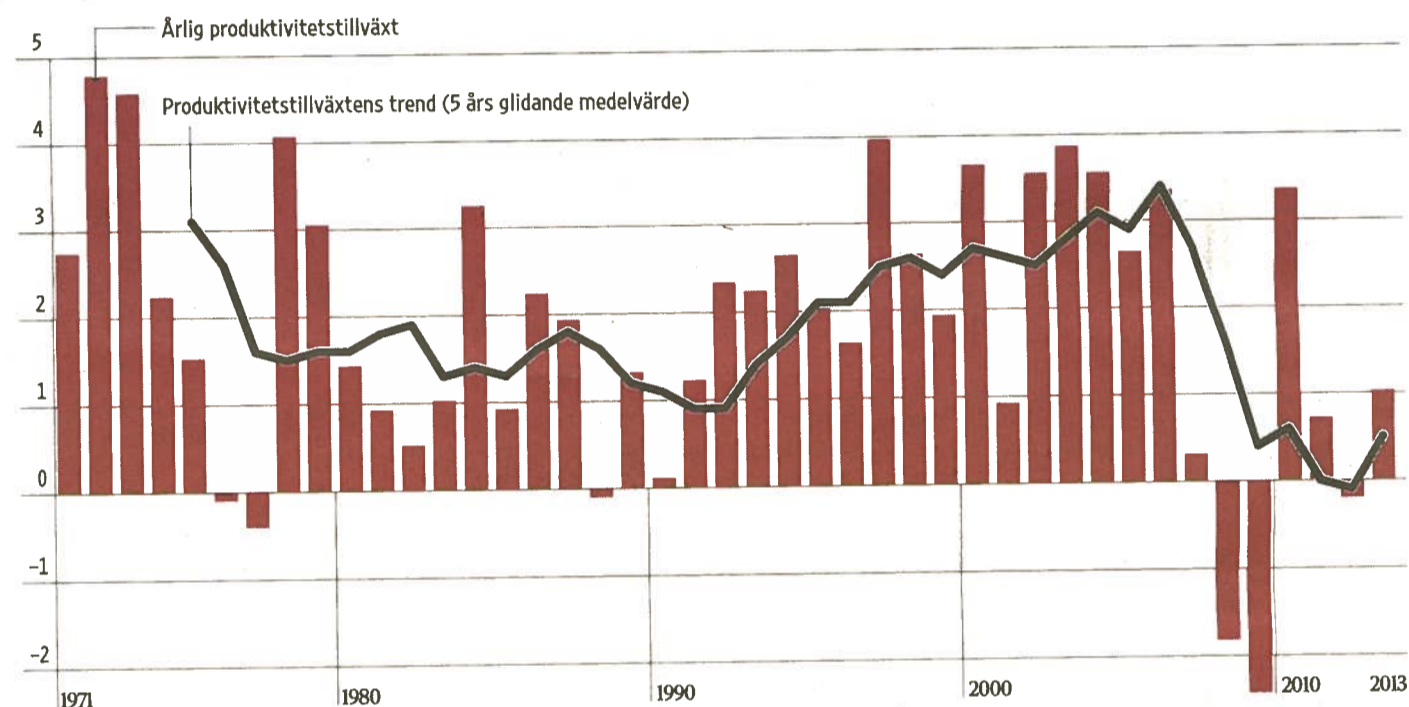
TORBJÖRN HÄLLÖ
LO-ekonom
OLA PETTERSSON
LO:s chefsekonom

Produktivitetstillväxten har stannat av i Sverige de senaste åren. Det är en första varning om att vi har tappat tempo, skriver Ann Öberg och Jimmy Boumediene vid Svenskt Näringsliv.

Ökad produktivitet kräver mer konkurrens

Produktivitetstillväxt, hela ekonomin

Årlig procentuell utveckling

Källa: OECD

KONKURRENSKRAFT. Sverige klättrade i OECD:s välståndsliga från 13:e plats 1995 till 7:e plats 2007, skriver Ann Öberg och Jimmy Boumediene.

Svensk ekonomi växte med 1,5 procent per år från 1970 till 1993 och med 2,4 procent per år från 1993 fram till i dag. Hade vi fortsatt med den lägre tillväxttakten hade BNP per capita i dag varit 75 000 kronor lägre per år. En viktig förklaring till den högre tillväxttakten är att produktiviteten förbättrades i Sverige under den senare perioden.

Den resa som Sverige har gjort, från fattigt agrarsamhälle till ett av jordens rikaste, kan i grunden förklaras av att vi har lyckats höja vår produktivitet kraftigt. Men även på kort sikt spelar produktiviteten stor roll. En svagare produktivitet innebär bland annat högre enhetsarbetskostnader och därmed försämrade konkurrenskraft för svenska företag.

Efter stark produktivitetstillväxt under början av 1970-talet inleddes en period av betydligt svagare produktivitetstillväxt vid mitten av decenniet. Efter 1990-talskrisen tog produktivitetstillväxten fart och en längre period av starkare tillväxt inleddes. Sverige klättrade i OECD:s välståndsliga från trettonde plats 1995 till sjunde plats 2007.

Det är därför oroväckande att produktivitetstillväxten har dämpats kraftigt under senare år. I snitt har produktiviteten ökat med 0,1 procent per år sedan 2007 från att tidigare ha ökat med i genomsnitt 2,4 procent. Detta förklaras delvis av den svaga efterfrågan i ekonomin på grund av den utdragna lågkonjunkturen, men

Ann Öberg.

Jimmy Boumediene.

även jämfört med andra länder har produktivitetstillväxten försämrats.

Investeringar är av stor vikt för produktiviteten. Vi tror dock att det är viktigt att se det trendsifte som håller på att ske. Investeringar i informations- och kommunikationsteknologi ökade kraftigt under 1990-talet, vilket bidrog till den starka produktivitetstillväxten. Under senare år har immateriella investeringar (forskning, utveckling, utbildning med mera) ökat i betydelse. Denna typ av investeringar har nu gått om de materiella i storlek.

Ska man enkelt försöka sammanfatta dessa trender kan man säga att ny teknik blir allt viktigare liksom mänsklig kompetens. Och det visar sig också att detta är en viktig förklaring till den svaga utvecklingen sedan 2007. Investeringarna totalt sett har varit låga. Den väl kända matchningsproblematiken indikerar också att kompetensen hos arbetskraften brister, vilket går på tvärs mot utvecklingen att mänsklig kompetens blir allt viktigare.

Produktiviteten förbättras inte bara av att produktiviteten i befintliga företag ökar utan också av att företag med högre produktivitet än det genomsnittliga träder in på marknaden, samtidigt som mindre produktiva företag slås ut. Nya högproduktiva företag har bidragit mest till produktivitetstillväxten på sikt. Flödet av företag in och ut ur marknaden ökar ju mer konkurrensutsatt den är.

Det behövs en ekonomisk politik

som är inriktad på ökade investeringar och väl fungerande marknader. I takt med att arbetskraftens kompetens ökar i betydelse är det viktigt att utbildningssystemet är relevant och håller hög kvalitet.

Att bibehålla höga marginalsatser är dålig politik. Lägre marginalsatser stärker utbildningspremien samtidigt som svenska företags förutsättningar att kunna konkurrera internationellt om den mest kvalificerade arbetskraften ökar. En ökad konkurrens uppnår vi exempelvis genom avreglerade marknader utan snedvridande subventioner. En politik för allmänt förbättrat företagsklimat är viktig eftersom nya företag som överlever bidrar till höjd produktivitet.

Det finns en allmän bild av att det går bra för Sverige. Men världen står inte still. En allt snabbare globalisering och digitalisering förändrar ständigt förutsättningarna. I en sådan värld med kontinuerlig förändring måste reformerna hålla jämna steg med utvecklingen. Den svaga produktivitetstillväxten sedan några år tillbaka är en första varning om att vi har tappat tempo i detta avseende. Vi måste lära av våra tidigare framgångar, inte slå oss till ro. Det är hög tid att höja reformtempot i Sverige.

JIMMY BOUMEDIENE
prognosansvarig, Svenskt Näringsliv
ANN ÖBERG
chefsekonom, Svenskt Näringsliv